

Ny styrket pædagogisk læreplan – Børnehuset Kølvrå 2020-2021

Indholdsfortegnelse:

Indledning

Processen omkring hvordan vi har arbejde med tilblivelsen af vores

Pædagogiske læreplan.....

Om Børnehuset Kølvrå ”Hvem er vi”.....

Hvordan arbejder vi med rammer og indhold generelt i forhold til læreplanen.....

Hvor har vi en særlig opmærksomhed i 2020-2021.....

Hvilke didaktiske redskaber bruger vi i forhold til at løfte kvaliteten løbende.....

Læreplanens målsætninger omkring det fælles pædagogiske grundlag og

de 6 læreplanstemaer – hvordan ser vi det kobler sig i vores pædagogiske praksis.....

Det fælles pædagogiske grundlag.....

Barnesyn/børnesyn.....

Dannelse og børneperspektiv.....

Leg.....

Læring.....

Børnefællesskaber.....

Pædagogisk læringsmiljø koblet til det psykologiske, æstetiske og fysiske børnemiljø.....

Samarbejde med forældre om børns læring.....

Børn i udsatte positioner.....

Sammenhænge.....

Inddragelse af lokalsamfundet.....

De 6 læreplanstemaer.....

Alsidig personlig udvikling.....

Social udvikling.....

Kommunikation og sprog.....

Krop, sanser og bevægelse.....

Natur, udeliv og Science.....

Kultur, æstetik og fællesskab.....

Evalueringskultur.....

Afrunding.....

Indledning

Processen omkring hvordan vi har arbejde med tilblivelsen af vores pædagogiske læreplan

Børnehuset Kølvrå har også tidligere arbejdet ud fra en fælles pædagogisk læreplan – men dette er den første Styrkede pædagogiske læreplan¹. Vi har valgt at lave en pædagogisk læreplan for hhv. vuggestuen 0-2 år og børnehaven 3-6 år, da der er forskellige særlige opmærksomhedsområder i pædagogikken set i forhold til børnenes/barnets alder og

Vores pædagogiske læreplan er udarbejdet af den samlede personalegruppe og børnehuslederen i Børnehuset Kølvrå. Processen omkring tilblivelsen har taget udgangspunkt i analyser af personalets videooptagelser og praksisfortællinger fra hverdagens pædagogiske praksis. Vi har fokus på at kvalificere læringsmiljøerne gennem hele dagen – og derfor har praksisfortællingerne og analyserne været rettet - både mod vores hverdagsrutiner, pædagogisk planlagte aktiviteter, og leg - som både kan være voksen- og børnene initieret. I forhold til børnenes læring balancerer vi mellem formel læring og uformel læring – intenderet og realiseret læring².

Den pædagogiske læreplan med - fokus på den fælles proces omkring udarbejdelsen, er Børnehuset i Kølvrå's vigtigste didaktiske redskab – da den udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Vores pædagogiske læreplan er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for vores pædagogiske arbejde. Så i takt med at vi omsætter læreplanen i pædagogisk praksis, får ny viden, nye erfaringer, analyserer og derigennem skaber nye forståelser, ændrer læreplanen sig også. Som et eksempel er alle pædagogerne i et læringsforløb omkring perspektiverne i "Den nye styrkede pædagogiske læreplan" – hvor de får ny viden bl.a. med fokus på det "fælles pædagogiske grundlag". De arbejder gennem aktionslæring i praksis, hvor der prøves forskellige perspektiver af i samarbejde med resten af personalegruppen. Herigennem arbejder vi fokuseret på at udfordre vores eksisterende pædagogisk praksis – med fokus på vores læringsmiljøer og evalueringskultur.

Om Børnehuset Kølvrå "Hvem er vi"

Børnehuset Kølvrå er et integreret børnehus – hvor der er 42 børnehavebørn og 26 vuggestuebørn. Nogle gange er der lidt færre og andre gange er der flere børn. Vuggestuen hvor børnene er 0-2 år – er opdelt i 2 basisgrupper på nogle tidspunkter af dagen. Spiregruppen er de yngste vuggestuebørn og Klatremusene er de ældste. Som udgangspunkt kommer børnene i klatremusgruppen, når de er ca. 2 år – da vi oplever børnene her ofte har brug for lidt andre rammer/børnemiljøer end de yngste vuggestuebørn – men det afhænger også af det enkelte barns behov, hvordan børnetallet fordeler sig mv.

Børnehaven er som oftest delt i 3 basisgrupper om formiddagen og fælles om eftermiddagen. De yngste børnehavebørn som er de 3årige, er "Myrer", de 4 – årige børnehavebørn er "Mariehøns" og de 5 -årige som er de ældste Børnehavebørn er "Lopper".

Fysisk er Børnehuset i Kølvrå én bygning, der rummer både børnehaven og vuggestuen. Bygningen rummer i store træk et stort fællesrum, som er placeret i børnehavens primære lokaler, hvor vuggestue og børnehaven spiser morgenmad sammen. Ud fra fællesrummet er der en række mindre rum, som rummer børnehavens forskellige aktivitetsrum og grupperum, hvor børnene og de voksne kan "lukke" lidt af for resten af husets aktiviteter, når de ønsker dette. Når klokken bliver ca. 7.30 efter morgenmadsen, begynder vuggestuen løbende at gå lidt for sig selv i deres grupperum – nogen har brug for at blive puttet, andre har brug for en ny ble osv.

I tæt forbindelse med vores fællesrum i børnehaven ligger vores produktionskøkken, hvor vi har en ernæringsassistent, der laver varm mad til os fire gange om ugen og om fredagen får vi rugbrød – "smør selv". Vi har indrettet vores køkken sådan, at der er fri adgang for børnene fra børnehaven – de kan komme

¹ Jf. dagtilbudslovens ændring 2018

² Model "balance brædtet fra "Viborg Kommunes fælles grundlag for læring 0-18 år"

- Ny styrket læreplan 0-2 år

og gå i løbet af dagen, hvor der laves mad. I Køkkenet lige inden for døren er der en lang repos, som grænser op til køkkenbordet, der er lavet ekstra bred, så der er en "børneside" og "en voksenside". Her kan børnene stå og hjælpe med at skrælle gulerødder, skære kartofler mv. - eller bare stå og observere og på den måde være med. Det er op til børnene og hvad menuen lige gør muligt den pågældende dag. Vuggestuens basisrum ligger på den lange gang og i et større rum i den anden ende af huset. Der er en afgrænset legeplads med fokus på udeliv for de 0-2 - årige. Der er også 2 overdækkede terrasser, hvor børnene sover formiddagssøvn, middagssøvn og eftermiddagssøvn alt efter behov.

De fleste af børnene/familierne bor tæt på børnehuset - enten i Kølvrå eller Karup (eller oplandet). Vi har børn/familier i mange forskellige livssituationer – med forskellige livsvilkår – hvilket giver os en særlig differentieret tilgang til både pædagogikken og forældresamarbejdet. Vi har få børn af anden etnisk/kulturel baggrund – set i forhold til dimensionen vedr. repræsentation af mangfoldighed. Så det er et opmærksomhedspunkt vi er bevidste om – at gøre "større" - og lære alt hvad vi kan her for at opkvalificere vores pædagogiske praksis.

Personalegruppen består af 13 fastansatte – en børnehusleder, pædagoger og pædagogiske assistenter, en pædagogmedhjælper og en ernæringsassistent. Dertil kommer studerende, elever, ansatte i jobpraktikker og løntilskud.

Personalegruppen består af medarbejdere, der har arbejdet sammen i mange år – og nyansatte pædagoger. Personalegruppen er mangfoldig i forhold til uddannelse, alder og erfaring, hvilket vi bruger til fortsat at kvalificere og højne vores faglige niveau. Både gennem hverdagens dialoger og forskellige processer internt i Børnehuset Kølvrå – men også i forhold til at hente ny viden ind gennem oplæg, kurser, eksterne samarbejdspartner i kommunen osv. Alle medarbejdere er involverede og fælles forpligtede i forhold til de faglige tiltag - f.eks. omkring det enkelte barn eller børnegruppen – gennem vidensdeling, sparring, dialog osv.

I børnehuset Kølvrå søger vi ny viden i forhold til at opkvalificere den pædagogiske praksis på flere niveauer. I forhold til det enkelte barn og børnefællesskaberne har vi f.eks. den Tværfaglige Models muligheder for at få sparring og indhente ny viden.

Vi deltager også i forskellige udviklingsprojekter og forskningsprojekter – som bl.a. "Barnet i centrum 2" og VIDA – som har sat sig nogle tydelige spor i vores pædagogisk praksis. Lige om lidt deltager vi et samarbejde med sundhedsplejerskerne – hvor der er fokus på "barnets første 1000 dage".

Hvordan arbejder vi med rammer og indhold generelt i forhold til læreplanen?

I Børnehuset Kølvrå arbejder vi med fokus på alle de 9 centrale elementer i det fælles pædagogiske grundlag, og ofte vil flere af områderne være i spil i alle de "situationer" der tilsammen udgør vores hverdag og dermed vores pædagogiske praksis.

"Barnesyn" er et af de helt centrale elementer, der underlæggende er til stede i alt pædagogisk arbejde, og er styrende for både, hvordan vi vælger at formulere os, hvordan vi vælger at handle, hvordan vi vælger at prioritere osv. Dagtilbudsloven siger om barnesyn "Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at være voksne, men også støttes og værdsættes i de første år"³.

Vi bruger forskellige metoder til kontinuerligt at højne fagligheden – der er altid et samarbejde og en opmærksomhed omkring, hvordan vi, i fællesskab med børnene, skaber et børnemiljø, hvor der er ro til at være barn, og hvor et nært og tillidsskabende personale giver barnet nærvær, omsorg og tryghed. Dette er grundlaget for at barnet kan lære og udvikle sig. For at opnå en proces, hvor vi hele tiden er bevidste om, hvordan vores egen rolle og vores samarbejde er med til at understøtte eller skabe barrierer omkring denne målsætning – bruger vi forskellige metoder. F.eks. analyse af pædagogisk praksis gennem videooptagelser – hvor vi ser på hvornår det lykkes og sikre at det ønskede barnesyn grundlæggende er til stede i samspillet med barnet/børnene. Dermed bliver det synligt hvor vi bliver udfordrede/der opstår

³ "Den styrkede pædagogiske læreplan", Børne- og Socialministeriet 2018

- Ny styrket læreplan 0-2 år

barrierer. Barrierer kan være egne ”synsninger”, det kan være organiseringen, strukturen osv., som vi så justerer eller ændre – så barnesynet understøttes og fagligheden derigennem løftes gennem fælles opmærksomhed og fælles handlinger.

Vi arbejder også at arbejde med målsætningerne i alle 6 læreplanstemaer. Her vil vi ofte have et øget fokus på alsidig personlig udvikling, social udvikling, sprog og krop, sanser og bevægelse, da disse temaer tilsammen er basis for at skabe trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Her vil alle 6 læreplanstemaer ofte afspejles i de situationer og læringsmiljøer der skabes i hverdagen. F.eks. når børnene går på legepladsen og finder vandpytter – her indgår børnene i relationerne med hinanden, de glædes ved at eksperimentere og bruger kroppen til at danne erfaringer med vand – hvordan føles det, hvad sker der når jeg bliver våd – så ud over ovenstående temaer er der elementer og læringsøjeblikke fra temaet natur, udeliv og science samt børnefællesskaber. Sådan griber temaerne ind i hinanden igen og igen gennem dagens planlagte aktiviteter, børne- og vokseninitieret leg, rutiner mv.

Hvor har vi en særlig opmærksomhed i 2020-2021?

I forhold til det iværksatte VIA- læringsforløb for pædagoger – der relaterer sig til arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan – hvor fokus er lagt på *Læringsmiljøer og Evaluering* – har vi valgt et overordnet perspektiv – at vi sammen gerne vil blive bedre til – ”Forstørre børneperspektivet” – og dermed øge børnenes deltagelsesmuligheder gennem hele dagen. Pædagogerne arbejder sig i løbet af den første del af undervisningsperioden ind på, hvad de præcist vælger af fokusere på – det kan være *overgangen fra spisning til putning – spisesituationen* osv. - alt efter hvad der optager dem i praksis sammenkoblet med den øgede viden, de får gennem de 3 kursusdage, som er baseret på aktionslæring.

Hvilke didaktiske redskaber bruger vi i forhold til at løfte kvaliteten løbende?

Vi anvender ofte ”den lille fortælling” og foto til at dokumentere den pædagogiske praksis i vuggestuen – det gør vi i ”mødet med forældrene – når de afleverer og henter barnet. Vi har en øget opmærksomhed på dette i forældresamarbejdet, når et nyt barn starter op. Og ellers ligger overvejelserne på *ikke* at afbryde de relationer til børnene, vi er i sammen - for at give fortællingen – men de dage hvor det er naturligt og der er ”plads” til det – så er det noget vi prioriterer højt.

Vi bruger vores tavler i gange i vuggestuen – til at skrive hvad børnene har været optaget af i løbet af dagen i de 2 grupper. Og det understøttes ofte også af foto, der sendes ud via børnenettet, så forældre og børn kan se dem sammen.

I forhold til vores egen læring – didaktiske redskaber bruger vi f.eks. en SMTTE- model vi har udviklet i forbindelse med et læringsforløb – hvor der er fokus på barnets læring, den voksnes læring og skabe deltagelsesmuligheder for forældre i børnenes læringsbaner.

Vi bruger lige for tiden meget videooptagelser til at analysere, evaluere og justere vores pædagogiske praksis løbende. De bruges både i forhold til det pædagogiske grundlag og i forhold til mere nuanceret at analysere på samspillet barn – voksen via Marte Meo principperne.

Det fælles pædagogiske grundlag

Barnesyn

Det er det pædagogiske personales ansvar at organisere rammer og et læringsmiljø, der muliggøre, at børnene oplever nærhed, trivsel, læring, udvikling i anerkendende relationer.

I børnehuset Kølvrå arbejder vi med en anerkendende tilgang til de mennesker vi er sammen med i løbet af dagen – både store og små. Vi er nysgerrige på de gode intentioner der ligger bag de handlinger vi ser, oplever og er en del af i hverdagen. Vi er bevidste omkring hvordan egne reaktioner og handlinger er med til at understøtte barnets/børnenes oplevelse af, at have værdi i sig selv. Hvert barn er unikt og dannes/udvikler sig gennem de relationer og sammenhænge det er en del af. Vi arbejder med nærhed,

- Ny styrket læreplan 0-2 år

omsorg og en masse knus og kram gennem hele dagen – vi bruger meget den fysiske kontakt til at skabe samhørighed med børne – f.eks. når de trætte, når de står op fra en lur og har brug for at sidde ved en voksen, når de har brug for at sidde på skødet, når der ”læses” bøger, når de har brug for en krammer – og tankes derved op til at klare den lille udfordring der er i vente. Det kan f.eks. være at sidde i stolen og spise, klare en lille øve udfordring omkring selvhjulpenhed mv.. Vi bruger også meget den sproglige del, i forhold til at skabe tryghed/nærhed og forudsigelighed – ved at italesætte verden omkring børnene – og vores handlinger samt børnenes egne følelser og handlinger.

Vi arbejder på at give børnene lige muligheder og møder derfor også børnene forskelligt.” Børn har ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo”⁴. Vi er nysgerrige og opmærksomme på barnets livsvilkår ved at være i tæt dialog med barnets forældre – både i forhold til det små og det store. Det kan være at et barn har brug for ekstra voksenkontakt eller en særlig voksenkontakt - i forhold til at skabe tryghed omkring putning i en periode. Det kan også være at et barn sover dårligt i en periode hjemme - og har brug for en anden tilgang til at ”lære” i en periode og har brug for mere voksenhjælp til at kunne trives i hverdagen i vuggestuen.

Børn har ret til indflydelse på eget liv, og ikke mindst egen dagligdag - både i forhold til planlagte aktiviteter, spontant opståede situationer, leg og rutinesituationer – det skaber vi rammerne omkring, ved at give børnene ro, tid og plads til at øve sig og eksperimentere dagen igennem. Og opstår der i løbet af dagen situationer, hvor vi bliver udfordret på denne tilgang – har vi fokus på, at det er tiden til relationen og samspillet der er vigtig/prioriteres og f.eks. ikke den pågældende aktivitet, rutinesituation. Så justerer vi og hjælper det ekstra, der giver barnet/børnene en oplevelse af tillid og mestring.

Dannelse og børneperspektiv

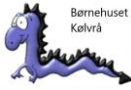
Loven siger dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteter. Barnet skal inviteres til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkret deltagelse i demokratiske sammenhænge. Legen og børneperspektivet skal være grundlæggende i disse pædagogiske læringsmiljøer, som personalet har ansvaret for at skabe.

Børnene er centrum for planlægningen af det pædagogiske arbejde i hverdagen. Gennem mødet med de mennesker børnene møder i løbet af dagen og er i spil med, dannes deres erfaringer, viden og færdigheder - både i forhold til dem selv som individer og i forhold til at være en del af forskellige fællesskaber. Dannelse sker i en mangfoldighed af forskellige processer - både i de børnemiljøer vi skaber hos os - men også uden for ”vores verden” og derfor prioriterer vi også forældresamarbejdet meget højt og ser det som et fælles ansvar.

Vi tager børnenes stemmer alvorligt og skaber børnemiljøer, hvor børnene oplever at have direkte indflydelse på den hverdag vi har sammen i børnehuset. Hverdagen planlægges i vuggestuen ud fra individet, fællesskabet og de grupper børnene er i. Ser vi f.eks. at et barn ikke trives ved at skulle ud på legepladsen eller med på tur den pågældende dag – det kan være ved at sige ”nej tur” i garderoben. Så prøver personalet at motivere barnet ud fra de små ”knapper”, de ved, der kunne virke – og ellers bliver barnet tilbudt et andet læringsrum i et andet fællesskab. Det kan her være, at et større vuggestuebarn har brug for roen - og trives bedst ved at være hos de yngre børn, der har en ”hjemmedag”.

Vi inddrager børnenes perspektiver gennem pædagogiske observationer hele dagen - og forsøger derigennem hele tiden, at skabe en balance mellem hvordan vi rammesætter dele af børnenes dag ud fra vores faglige viden og perspektiver på, hvad børn skal ”møde” i forhold til at lære at indgå i demokratiske processer og være en aktiv del af forskellige fællesskaber. Hvor de på den ene side bliver hensynsfulde, kritiske, demokratiske mennesker - og på den anden side udvikler deres unikke særegenheder, så de ”bliver sig selv” sammen med andre. Dette kræver en konstant refleksiv forholden sig til praksis - i en hverdag fyldt

⁴ ”Den styrkede pædagogiske læreplan”, Børne- og Socialministeriet 2018

- Ny styrket læreplan 0-2 år

med prioriteringer, rammer, vilkår osv. – hvor vi bl.a. er nysgerrige på børnenes små og store initiativer til leg, valg af aktiviteter, deltagelse i hverdagsrutinerne osv.

En tirsdag formiddag ved klatremusene som er de ældste vuggestuebørn. Lige da vi skal til at spise formiddagsmad, kommer en skraldebil som børnene gerne vil se på henne fra vinduet. Alle børnene stiller sig op på bænken - og ser på at skraldemanden får tømt containerne med affald ind i skraldebilen. Malene går med på børnenes initiativer og venter med formiddagsmaden til skraldebilen er kørt igen.

En mandag formiddag tager den voksne de største spirebørn med på tur ud af grusstien der føre ned mod skoven.

Da de kommer ned ad stien kan de se der er is på vandpytterne. Børnene går hen til den frosne vandpyt og bliver optaget af det tynde lag is der er oven på den. Den voksne viser børnene, at de kan træde stille på isen og se den knække. Børnene bliver optaget af at tage isflagerne op i hænderne og erfare den smelter i hånden. Efter lidt tid får børnene kolde fingre og den voksne beslutter, at de går tilbage til børnehuset og får varmen igen. Til middagsmaden snakker den voksne med børnene om turen og et barn fortæller at isen var "kold".

Her følger den voksne børnenes initiativ og turen i skoven bliver i stedet en tur ned til de frosne vandpytter. Det bliver på legens præmisser samtidig med den voksne har for øje at børnene mærker naturen – den kolde is der smelter, når børnene tager den op, at isen er tynd og knækker let når vi træder på den. Nogle børn skal lige se situationen an og er lidt tilbageholdne – men ved at den voksne sætter ord på, får de også mod på at tage en isflage op og træde ud i vandpytten.

Det handler for os om at skabe deltagelsesmuligheder for børnene gennem hele dagen, med udgangspunkt i et børneperspektiv – hvor det også er legalt at sige fra - og have brug for noget andet end vi voksne lige havde tænkt i første omgang var det "bedste". Når vi inviterer børn til at ytre sig - og vi forstår at lære af børnenes perspektiver og forbedre praksis. På den baggrund, understøtter vi ikke blot børns ret til indflydelse på eget liv, men vi kan samtidig træffe klogere beslutninger, fordi vi fra børnene får adgang til perspektiver og indsigter, som vi ellers ikke havde mulighed for.

Denne tilgang til at skabe børnemiljøer og pædagogiske læringsmiljøer med - fokus på "at gøre børneperspektivet større i hverdagen", har vi som samlet personalegruppe valgt at blive endnu dygtigere til og få flere perspektiver på. I første omgang i form af, at alle pædagoger i Børnehuset Kølvrå har valgt at tage perspektivet med på de 3 tidligere nævnte læringsdage, der er bygget op som aktionslæring i egen pædagogiske praksis over 8 mdr. Det er 3 læringsdage som Folketinget harbeskrivelse.

Leg

Legen er grundlæggende i børns læring og skal være til stede i alle børnemiljøer og det pædagogiske læringsmiljø, der er gennem hele dagen i Børnehuset Kølvrå. Som pædagogisk personale er det vores ansvar og opgave at understøtte den legende tilgang til læring, udvikling og dannelse.

Det er både i de planlagte aktiviteter, rutinerne, den voksne- og børneinitieret leg, hvor den legende tilgang skal være den bærende motivation i de børnemiljøer vi understøtter.

Et eksempel er, at hvis barnet ikke er motiveret for at komme med ud på badeværelset og få skiftet sin ble – så gør vi os umage for at vende situationen for barnet, så det kommer til at opleves som en leg fra barnets perspektiv. Det kan være at barnet er i gang med noget legetøj - som barnet gerne vi have med. Så italesætter det pædagogiske personale, at barnet bare kan tage det med og får det igen efter skiftningen. Det kan også være, barnet bliver motiveret af at personalets tonefald bliver lidt mere "legende" og bruger lidt drama til at gøre skiftningen mere interessant i et børneperspektiv. Det er individuelt fra barn til barn, hvad der lige virker - og det der virker den ene dag, virker måske ikke den næste. Men i den tætte tillidsfulde relation, hvor personalet tager barnets udtryk alvorlige, findes der næsten altid i fællesskab med barnet ind til "lige det", der gør situationen lysere og mere legende.

- Ny styrket læreplan 0-2 år

Det kan også være i overgangen til spisningen hos de yngste børn – hvor de ofte er ved at være lidt sultne og trætte. Her gøres ventetiden til en leg, med forskellige redskaber. Det kan være vores 2 hånddukker Matthis og Kaj – der hugger sutter fra hinandens munde – det kan være, de tager en runde og er i drillehumør, hvor de kildrer børnene osv. Det kan være drama eller de stille krammere - alt efter hvilket behov børnene viser os og reagerer på kropsligt og følelsesmæssigt.

Legen har værdi i sig selv og er grundlæggende for børnenes sociale og personlige læring og udvikling. Legen fremmer bl.a. fantasi, virkelyst, humor, opfindsomhed, sprog, nysgerrighed, selvværd og identitet. Legen er altid til stede i børnenes univers – og de viser os vejen – hvis vi giver tid og er opmærksomme og ydmyge i vores tilgang til den pædagogiske praksis.

Nogle gange rammesætter vi legen sammen med børnene – støtter og guider, så alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt. Det kan f.eks. være i lege, hvor børnene afviser hinanden og gerne vil have f.eks. den store legebil helt for sig selv. Her guider den voksne børnene til at dele og lukke hinanden ind i legen, da der er plads til det. Så børnene lidt efter lidt lære at dele med andre – for hvordan bliver livet, hvis man ikke lærer at dele med andre? Og den voksne støtter børnene i at være en aktiv del af fællesskabet og føle sig anerkendt og værdifuld ved f.eks. at blive budt ind i legen – for hvordan ville livet blive, hvis man tvivler på sig selv?

Andre gange hvor legen er positiv - uden den voksnes indblanding – lader vi børnene lege selv og er opmærksomme på legens udvikling fra "sidelinjen". Denne tilgang til legen er lige så vigtig, som når vi guider, da børnenes oplevelse af at have legen i fred for voksenindblanding også styrker barnets kreativitet, oplevelse af at mestre det sociale fællesskab med det som barnet har at byde ind med i barn-barn relationen. F.eks. når to børn i vuggestuen bygger et tårn af legoklodser – de skiftes til at sætte klodserne på og griner til hinanden. Et af børnene skubber til tårnet så det vælter – der går et øjeblik, så griner det andet barn og siger "igen, igen". I Børnenes egen leg er det ofte vores fornemmeste opgave lige at vente.... med at gribe ind – da det kan hindre børnenes læring, hvis vi griber for hurtigt ind. I nogle tilfælde kan det give den omvendte effekt - negativ læring, hvis vi er for hurtige. Når vi "lytter" til børnene og ser hvad de har på hjertet både sprogligt og før sprogligt – kræver det, vi giver tid og er "stille", så vi "hører" hvad de siger/udtrykker - og lytter med hjertet.

Læring

Læringen betragtes som et centralt element i samspillet mellem det enkelte individ og omgivelserne.

"Læring er en social proces, der foregår i samspil med andre."

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer samt ved at eksperimentere med f.eks. materialer og gøre opdagelser. Børns læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs⁵

I Børnehuset betyder det, at vi skaber et alsidigt og inddragende trygt læringsmiljø, der fremmer sådanne eksperimenterende kompetencer samt lyst til at lære og opleve mere.

Det pædagogiske personales opgave er at præsentere "verden" i takt med at barnets nærmeste udviklingszone – både individuelt og i de fællesskaber børnene indgår gennem dagen i vuggestuen.

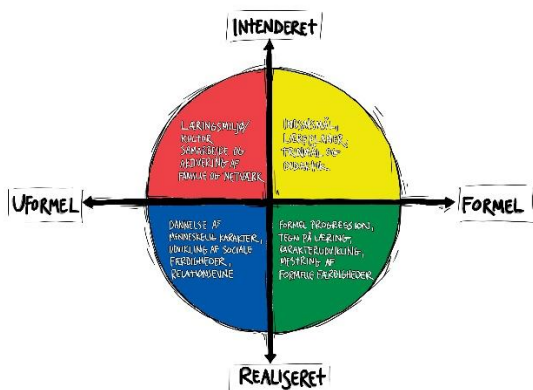
Gennem Marte Meo principperne sætter vi bl.a. ord på barnets følelser og handlinger samt egne handlinger i alle hverdagens situationer. Det gør vi for at understøtte barnet i at føle sig anerkendt og derigennem få gå på mod til at afprøve og eksperimentere – f.eks. med forskellige materialer – det kan være maling, det kan være kartoffelmel mv. Det kan også være i forhold til at spise selv – få øllebrøden op på skeen med fingrene og op til munden. Det kan også være på legepladsen, hvor barnet eksperimenterer med kroppen og øver sig i at komme op på toppen af bakken og rulle ned igen – her guider vi barnet til at turde øve sig og prøve nye ting af.

Det kan også være når barnet står op og tager sit tøj på – og det bare er rigtig svært med strømpen – og spørger om hjælp. Her giver det pædagogiske personale den "lille" hjælp til at barnet klarer at mestre

⁵ "Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold", Børne- og Socialministeriet 2018

- Ny styrket læreplan 0-2 år

opgaven - og barnet får ros og anerkendelse undervejs. Her lærer barnet både at tage sit tøj på – da barnet får den lille hjælp med strømpen - der gør at det kan komme videre og mestre resten opgaven. Og barnet lærer også, et det er ok – det er svært – og alligevel får positiv respons i læringsprocessen i sit forsøg. I vores planlægning og evaluering af pædagogisk praksis er vi nysgerrige på, hvad børnene lærer – og vi bruger balancebrættet⁶ til at være bevidste om balancen mellem formel og uformel læring - og intenderet og realiseret læring.

Gennem hele dagen laver vi også hele tiden en vurdering omkring, hvilket læringsrum der er hensigtsmæssigt hvornår, i forhold til barnet og i forhold til fællesskaberne. Det betyder, at, alt efter barnet/børnene og situationen, går vi enten "foran og viser vejen" – hvor den voksne har høj grad af indflydelse og har bestemt det indhold der skal læres, eller "ved siden af" hvor barnet/børnene og den voksne støtter og lærer sammen med barnet/børnene – her har barnet/børnene stor indflydelse på indholdet - eller bagved og lader barnet/børnene så vidt muligt selv at udforske og afprøve situationen. Når vi går foran, er det f.eks. når vi vælger nogle sange ud til "sang og musik", hvor der er fokus på "turtagning" fordi vi fagligt tænker, det er godt for denne børnegruppe at øve sig på – omkring at udvikle sociale kompetencer.

Når vi "går ved siden af", er det f.eks. når vi har lavet en planlægning i sang og musik, der tager udgangspunkt i en ramme, hvor vi gerne ser, at børnene får erfaringer med at synge. Men at børnene vælger de sange der synges - og vi tager deres ideer med – hvis børnene gerne vil bruge instrumenterne osv.

Når vi går "bagved", kan det f.eks. være, når skaber et læringsmiljø der opfordrer børnene spontant til, at bruge instrumenterne ved at hente rullebordet med alle instrumenterne – og sangene hænger på væggen, hvor de selv kan nå dem. Så de pædagogiske handlinger ligger underforstået i læringsmiljøet – i de ting der er gjort tilgængelige for børnene.

Børnefællesskaber

Alt leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Omsorgsgivende nærværende relationer og venskaber, hvor alle børn oplever at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til styrker børnenes selvværd- og selvtillid. Det er i samspillet med andre vi får en fornemmelse af hvem vi selv er og derigennem danner vores identitet - som er afgørende for hvordan børnene møder verden resten af livet.

Det pædagogiske personale skaber hverdag rammerne for at barnet indgår i forskellige fællesskaber – med forskellige betydninger, vilkår osv., hvor der er fokus på balancen mellem fællesskab og individ.

⁶ Model fra "grundlag for børns læring", Viborg Kommunes fælles grundlag for læring 0-18 år

- Ny styrket læreplan 0-2 år

I Børnehuset Kølvrå er det vigtigt at alle børn oplever sig som værdifulde aktive deltagere både i det store fællesskab og i de mindre fællesskaber, hverdagen byder på – hvor barnet afprøver og indgår i forskellige relationer på baggrund af alder, kompetencer, udfordringer, optagethed og motivationer.

Vores læringsmiljøer over dagen varierer mellem større og mindre fællesskaber – f.eks. har vi fælles morgenåbent – hvor både børnehavebørn og vuggestuebørn spiser morgenmad sammen og leger med hinanden. Her ser vi, at læringsmiljøet understøtter børnehavebørnene i at være hjælpsomme omkring de mindre børn – både i forhold til at lege med dem og f.eks. trøste dem. Omsorgen for de mindste børn ser vi f.eks. tydeligt i vores pudrum – hvor børnehavebørnene og vuggestuebørnene indgår i forskellig leg med fokus på kropslighed, hvor de yngre børn også er med.

Et barn fra børnehaven er ved at bygge hule over i hjørnet – og viser to børn fra vuggestuen hvordan de kan komme ind ad ”døren” til hulen lige så stille uden at puderne vælter.

Et barn fra vuggestuen kommer ind ad døren med sin mor og siger god morgen. Et barn fra børnehaven kommer og giver vuggestuebarnet en krammer - og siger god morgen inden de sætter sig op til bordet og spiser morgenmad.

I forhold til aktivt at invitere børn og forældre ind i fællesskabet om morgenen – er det pædagogiske personale også opmærksomme i forhold til at sige ”god morgen” når børn og forældre kommer ind. Det samme fokus ligger der i forhold til, når børn og forældre tager afsked med personalet om eftermiddagen og siger ”farvel og tak for i dag – vi ses i morgen”. Dette mener vi også har også betydning for den enkeltes oplevelse af fællesskabet og det at føle sig værdifuld i sig selv. Samtidig med vi giver børnene en læring med sig videre i livet - omkring det at være en betydningsfuld aktiv del af et fællesskab – som vi mener understøtter positivt.

Vi tror på at alle mennesker har brug for at opleve, der er brug for netop dem i fællesskabet og andre har brug for dem - og dette er en bærende motivation i sig selv. Derfor gør vi meget ud af at italesætte handlinger og intentionerne bag med udgangspunkt i, at alle børn har gode intentioner med det de gør. Vi har et særligt ansvar i forhold til at italesætte barnets intentioner - også der hvor handlingen er mindre hensigtsmæssig, så barnet oplever at blive mødt med positive forventninger. Det gør vi ved at sætte ord på/hjælpe barnet med at sætte ord på handlinger, intentioner og følelser f.eks. i konfliktsituationer, så der skabes et læringsmiljø for de involverede og de børn der er omkring situationen. Vi er vigtige rollemønstre i forhold til, hvordan børnene oplever og ser på hinanden - her har vi et kæmpe ansvar i forhold til at positionere alle børn positivt i fællesskabet. Derigennem udvikler de således forståelse, empati, evnen til at tage en andens perspektiv, tilgive, sige pyt - og en evne til på sigt at handle sig kompetent ud af situationerne.

Et barn tager en bus fra et andet barn, som er ved at køre den ind i garagen – barnet hiver i den og siger ”min”. Barnet holder fast i bussen og hiver den til sig. Den voksne sætter ord på situationen, så børnene føler sig set og mødt i situationen – både på deres handlinger, følelser og intentioner – med trøst og omsorg. Den voksne skaber også et læringsmiljø ved at give barnet andre muligheder for at handle og blive en del af fællesskabet. I denne situation er det, at barnet sammen med den voksne finder en anden bus ovre i hylden – og sætter sig sammen med børnene, som guides til at lege sammen omkring garagen, b.la. ved at den voksne italesætter børnenes handlinger og turtagningen i samspillet mellem børnene.

Gennem formiddagen er børnene inddelt i deres basisgrupper – som er aldersopdelte. Det har vi gjort ud fra at give børnene adgang til nogle mindre fællesskaber, hvor de møder et læringsmiljø der har fokus på at udfordre alsidigt omkring børnenes nærmeste udviklingszone. Vi ser, at børnene generelt set profiterer af at have adgang til dette læringsmiljø på tidspunkter i løbet af dagen – da både fællesskabet barn-barn i mellem og den voksnes rolle kan ”noget andet”, end når vi er på tværs af alder. F.eks. forsøger vi om formiddagen, at alle klatremusene (de 0-2-årige børn) får adgang til aktiviteter med meget kropslighed, hvor grovmotorikken – og de ”store” bevægelser er i centrum – enten ved at gå på legepladsen, have sang og musik med trommer og dans osv. Denne del er ikke det primære for de helt små i samme størrelsesorden - de har mere brug for den tætte relation til en voksen, det at prøve verden af i små”

- Ny styrket læreplan 0-2 år

bidder” og kunne søge tilbage til den trygge base i en voksen på gulvet/jorden igen. Måske har barnet lige lært at holde balancen og er lidt usikker på benene – og har brug for roen og den stille opmuntring til, at forsøge sig igen og igen i fællesskab med et andet yngre barn - som også øver sig – eller de spejler sig i hinandens selskab. Gennem disse ”små” initiativer, de yngste børn tager til kontakt, udvikles samspil, spejling og det at øve sig.

En mandag formiddag hos Klatremusene, som er de ældste vuggestuebørn. Den voksne sætter sig på den blå madras på gulvet med en sangbog - og børnene kommer hen og sætter sig ved hende og vil gerne synge. Et barn peger på billedet af edderkoppen og siger ”den der” – den voksne siger ”du vil gerne synge den med edderkoppen”, men et andet barn vil gerne synge lille Lise og siger ”nej den der” og peger på sangen – den voksne siger ”du vil gerne synge lille Lise”. Et tredje barn vil gerne synge den om bien. Den voksne anerkender alle børnene for at byde ind til fællesskabet ved at italesætte over for børnene – at de synger alle 3 sange sammen. Da de har sunget sangene, bladrer de i bogen og kommer til sangen ”jeg gik mig over sø og land” og 2 børn springer op og begynder at danse. Den voksne rejser sig op og danser med børnene, der tager hinanden i hånden, og et af børnene siger ”vi skal klappe” og så klapper vi. Et barn ser at et andet barn sidder og kigger på – så går hun hen til barnet og rækker sin hånd frem mod ham. Barnet smiler og tager hende i hånden - danser med og byder ind med, at de skal hoppe, da den voksne spørger ham. Her ser vi at børnene ser hinanden og er opmærksomme i forhold til at invitere hinanden ind i legen i barn-barn relationen. Den voksne understøtter yderligere ved at give barnet ”turen” til at bestemme, hvad de skal lave i sangen.

Sammen med forældrene har vi ansvaret for at børnene lærer at indgå i forskellige fællesskaber i forskellige sammenhænge på tværs af alder, køn og kultur, og at mobning forebygges. Derfor italesætter vi også betydningen af fællesskaber i vores forældresamarbejde – både i forhold til at ”se” hinandens børn, når man som forældre kommer her i huset, men også i forhold til, at vi sammen med forældrerådet, arrangerer forskellige sammenhænge, hvor forældre og børn mødes ”uden” for almindelig vuggestue/børnehave. F.eks. – når vi sammen gør legepladsen forårsklar, når vi spiser morgenmad sammen og laver ”vindmøller”, klipper fastelavspynt osv. Hvert år op mod jul arrangerer børnehuset også fællesspisning og vi pynter op til jul sammen. Når børnene bliver lidt større og kommer i børnehave, har vi også fokus på samarbejde omkring legeaftaler, hvor vi bruger vores fælles viden til understøtte, at alle kommer med i dette fællesskab. Ikke at alle skal lege med alle – men at alle har nogen at dele oplevelsen af at have legeaftaler.

Pædagogiske læringsmiljøer og børnemiljøer

Vi skaber pædagogiske læringsmiljøer hele dagen – hvor vi har fokus på leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner, hvor vi giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Vi har løbende fokus på at analysere og reflektere ind omkring vores hverdag/pædagogisk praksis skal rammesættes, organiseres og tilrettelægges på en sådan måde, at børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig. Det gør vi bl.a. fælles ved, på vores møder, at analysere videooptagelser og praksisfortællinger af de forskellige læringsrum gennem dagen – så som spisesituationen, garderobesituationen, børnenes leg, de vokseninitierede aktiviteter osv. Her ser vi, ud over det pædagogiske personales rolle, på - hvordan både de fysiske, æstetiske rammer understøtter eller udfordrer børnenes læring – og justerer løbende.

Et godt læringsmiljø/børnemiljø skabes for os i et samspil mellem fagligt kompetent pædagogisk personale, der har fokus på egen rolle, og samarbejdet i et helhedsperspektiv – og i et tæt samspil mellem det psykiske- det fysiske- og det æstetiske børnemiljø.

F.eks. læringsmiljøet omkring middagsmaden i vuggestuen hos klatremusene. Her har vi fokus på egen rolle i forhold til at slippe kontrollen og lade børnene gøre alt det de kan selv, så der skabes de størst mulige deltagelsesmuligheder for børnene. Det pædagogiske personales muligheder for at lade børnene gøre alt det de kan selv er afhængig af samarbejdet/kommunikationen med ernæringsassistenten i køkkenet, der

står for, hvordan maden kommer på rullebordene. At der er nok små skåle, små øseskeer, små kander osv., som sammen udgør det fysiske læringsmiljø. I forhold til det æstetiske læringsmiljø er det erfaringen, at det er bedre for børnene, når maden ikke er blandet sammen, men at grønt er i en skål, sovs er i en anden skål osv. Det samlede læringsmiljø udgør hvilken pædagogisk kvalitet det er, vi sammen kan tilbyde børnene i hverdagen – dermed bl.a. hvilke deltagelsesmuligheder vi får skabt for børnene.

Børnehuset Kølvrå læringsmiljø forsøges hele tiden tilrettelagt – med løbende justeringer, så vi inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deres deltagelsesmuligheder. Også med fokus på børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Et andet læringsmiljø som børnene indgår i hver dag, er *garderoben*. Her har vi ansvaret for, sammen med forældrene, at skabe et læringsrum, hvor børnene får de bedste muligheder for at øve sig og opleve at mestre. Derfor har vi i forældresamarbejdet meget fokus på at få formidlet, hvordan de er værdifulde og betydningsfulde medskabere af det fysiske læringsmiljø for børnene. At når de kommer om morgenen - så hænger barnet og forældrene tøj i garderoben, så det er tilgængeligt for barnet, når det senere på dagen skal i gang med at øve sig. Vi har lavet billeder af garderoben og hvor tøj kan hænge, så barnet kan nå det. Forskellige andre tiltag er iværksat omkring det at øve sig i at tage tøj på... og i andre sammenhænge kan de eksempelvis nævnes, at børnene elsker at "klæde" sig ud i leg med gummistøvler, regnbukser osv. Så de får en glad oplevelse af garderoben og er meget motiverede og selvhjulpne, når vi er der. Ud over det fysiske læringsmiljø er det pædagogiske personale motiverende og roser og anerkender børnenes små forsøg på at tage tøj på. Ved første øjekast kan det måske se ud som om det pædagogiske personale "bare" hjælper børnene i tøj – men der er både fokus på børnenes udviklingsniveau, børnenes energiniveau den pågældende dag, hvilke børn der kan hjælpe hvilke børn, hvem der har brug for lidt hjælp til lynlåsen og buksebenet, hvem der har brug for meget hjælp til lynlåsen, hvem der øver sig i at kunne selv og insisterer, og hvem der har brug for lidt hjælp til at "skulle lidt selv", hvem der har brug for billederne på døren til at huske på "hvad det var jeg skulle", hvem der lige har brug for lidt ekstra motivation i forhold til, at få italesat hvorfor det nu er vi skal have alt det overtøj på osv.

I børnehuset Kølvrå er vi bevidste om vores egen rolle og vores samarbejde omkring dette – hvor vi spiller hinanden gode i hverdagen i forhold til vores store betydning i børnenes liv og læreprocesser. Det betyder, at vi ofte gennem hverdagen f.eks. laver et relations skifte mellem os, hvis vi kan se, at det understøtter barnets mulighed for læring. F.eks. hvis det er svært at få et barn motiveret til at gå med ud på badeværelset – så forsøger vi – men lykkes det ikke, skifter vi relationen med en anden voksen. Er én situation kørt lidt fast, erfarer vi ofte, at der blot skal et skifte til for at få en positiv læringsituation med barnet. De små læringsøjeblikke, som vi skaber med barnet i hverdagen, bygger oven på hinanden og er med til at skabe det "kort" barnet får i hånden og kan navigere videre ud fra i verden.

På denne måde møder vi børnene med passende udfordringer, nærvær og omsorg. Hensyntagen til både børnegruppernes og børnenes forskellige forudsætninger. Vi skaber deltagelsesmuligheder for alle børnene dagen igennem, og børnene får alsidige udfordringer. Dette er lige fra at øve sig i garderoben, spise, planlagte aktiviteter, lege ude og inde og til at hjælpe med de daglige rutiner som borddækning, vasketøj osv.

- Ny styrket læreplan 0-2 år

De fysiske rammer i Børnehuset er af ældre dato, hvilket selvfølgelig kan ses. Men vi har løbende fået tilbygninger, malet lyse farver, nyt industrikøkken – som får de fysiske rammer til at fremstå hyggelige og lyse og ”hjemligt”. Hvert rum er møbleret og indrettet ud fra børnegruppernes størrelse og aktuelle behov. Der er møbleret i voksenstørrelse omkring spisepladserne – og ellers er der møbleret i børnestørrelse, så vi både tilgodeser de voksnes arbejdsmiljø og børnenes børnemiljø.

Vi har en fantastisk stor legeplads, som er en betydningsfuld del af vores pædagogiske hverdag. Vuggestuens legeplads er opdelt fra børnehavens legeplads med et lille hegn, med en lille låge hvor der er adgang til børnehavens legeplads. Det betyder at børnene er skærmet uden at være afskåret fra børnehavens legeplads. Børnene kan se hinanden, blive inspireret til at gå på ”Besøg” ved hinanden og andre gange er vi sammen på hele legepladsen - alt afhænger af formål og mål for børnenes læring samt børnenes spontane ideer. Læringsrummet på legepladsen er samlet set alsidigt og inspirerer til et mangfoldigt, kreativt, eksperimenterende, undersøgende, læringsmiljø – der er legeredskaber, der er bakker, der er vild natur, der er gemmesteder, der er klatretæer, der er boldbane, der er spiselige planter, der er blomster der dufter, der er plantekasser, der er bålhytte, der er borde og bænke, der er en kompost med plexiglas, der er et hyggerum med sofa og stole osv.

I forhold til det psykiske børnemiljø er relationer og samspil vores fokus i pædagogikken. Vi arbejder ud fra Marte Meo metoden, som understøtter vores relationelle arbejde i forhold til vores anerkendende tilgang - børn/mennesker som mødes med omsorg og varme. Derfor er knus og kram og tæt voksenkontakt - også en stor del af vores hverdag både i vuggestuen og i børnehaven.

I forhold til det æstetiske børnemiljø er det børnenes børnehus. Når børnene har lavet tegninger, klippet pynt, malet malerier eller andet, hænger vi det op - primært i deres grupperum, så det inspirerer til dialog barn-voksen og barn-barn. Vi har også forskelligt væglegetøj som inspirerer til forskellig leg – alene eller sammen. Indretningen justeres løbende når der viser sig et andet behov hos børnene. F.eks. manglede en vuggestuegruppe flere fysiske udfordringer inden døre – så der blev arrangeret en rutsjebane samt en lille rumdeler børnene kunne klatre over og igennem, og et bord blev til en hule.

Samarbejde med forældrene om børns læring – input fra Dagtilbudsbestyrelsen

Dagtilbudsbestyrelsen i område Sydvest ønsker at markere en række holdninger og principper, som skal udgøre en del af grundlaget for, hvordan det enkelte dagtilbud udmønter samskabelse og samarbejde med den aktuelle forældrekreds.

Alle forældre skal føle sig velkomne, ventet, set, og hørt af ledelse og personale, når man befinder sig i det enkelte dagtilbud.

Ved forbesøg gør det samme sig gældende.

Samtidig hermed skal en tydelig gensidig forventningsafstemning finde sted.

Denne forventningsafstemning skal vedligeholdes gennem hele den periode, hvor barnet er tilknyttet dagtilbuddet. Ansvar for påhviler både forældre, personale og ledelse. I denne forbindelse påhviler det dog i særlig grad personale og ledelse at være initiativtagende, hvis der opleves divergerende opfattelser af meningsfuldheden af daglige rutiner og den daglige pædagogiske praksis. Ligeledes er det i særlig grad personalets og ledelsens ansvar, at tage initiativ til, at alle forældre føler sig inkluderet i dagtilbuddets fællesskab.

I denne sammenhæng er kommunikation og dialog et omdrejningspunkt.

Der skal være en opmærksomhed rettet imod, at informationsmængden fra dagtilbuddets side er ”tilpas” - afstemt efter forældrekredsens behov – og samtidig er underlagt en vis systematik.

Dvs., at forældrene skal være velinformerede gennem daglig dialog, opslag i huset og via børnenettet. Dette kan eksempelvis omhandle:

- Ny styrket læreplan 0-2 år

- *Planlagte aktiviteter.*
- *Dagligdags gøremål*
- *Underliggende tænkning om daglig pædagogisk praksis.*
- *Afvigelser fra planlægning og praksis (hvorfor...)*

Ovenstående indgår således i den udmøntning af forældresamarbejde og samskabelse mellem forældre og dagtilbudsenhed som udfoldes nedenstående.

Vi har i Børnehuset Kølvrå et mangfoldigt forældresamarbejde, hvor vi har fokus på at skabe forskellige deltagelsesmuligheder. Ikke alle forældre deltager i alt, men alle deltager i noget, hvor der både er fokus på fællesskabet og et individuelt perspektiv. Vi tror på, at forældresamarbejdet er afgørende for hvilken kvalitet, vi sammen kan skabe i den pædagogiske praksis. Det er forældrenes børn og der er en mangfoldighed i familierne, som vi er meget ydmyge overfor. Derfor prioriterer vi også den daglige dialog med forældrene højt. Herved oplever vi at opnå tillid til, at få den eller de informationer som gør, at vi i samarbejdet i hverdagen kan skabe de bedste rammer for barnets trivsel, læring og dannelse. Det kan være alt lige fra den "lille" besked om en dårlig nattesøvn – og til familier i sorg og krise. Når vi ved hvad barnet er en del af i familien - spiller forældre os gode i forhold til at kunne møde barnet, der hvor det er.

I forhold til det individuelle perspektiv tilbyder vi forældrene samtaler, som er planlagt ud fra barnets alder. Derudover informerer vi forældrene om, at de altid kan komme og få en samtale med det pædagogiske personale. Vi tilbyder også ekstra samtaler, hvis vi oplever et behov. Vi videregiver alle relevante informationer og deler vores faglige viden - samtidig med, vi går i dialog med respekt for forældrenes perspektiver, tanker og ideer. Sammen finder vi frem til, hvad der evt. skal gøres i forhold til at understøtte barnets trivsel – det er altid barnet, der er i centrum for dialogen. Det kan være et tiltag, vi selv kan sætte i værk sammen med forældrene og afprøve. Dette kan eksempelvis være tiltag omkring søvn. Det kan også være, vi sammen vurderer, at det vil være godt med et tværfagligt fokus som f.eks. at inddrage sundhedsplejerskens faglige vinkel – og se om det giver nogle nye perspektiver på – hvad der kunne understøtte barnet.

I hverdagen informerer vi generelt via børnenettet omkring børnehuset, personale, børnenes gruppe "aktiviteter", små guldkorn fra hverdagen, billeder, didaktik og pædagogiske perspektiver, nyhedsbreve osv. Men i vuggestuen har vi, til forskel fra børnehaven, valgt at give de små hverdagsfortællinger om, hvad børnene har lavet, på tavlen ind til spirerummet. Da vi kan se, forældrene læser det på vejen ind for at hente deres barn/børn. Det oplever vi giver en god dialog i afhentningssituationen - både med barnet og med personalet, da forældrene lige kan spørge ind til det der står.

Vi afholder også fællesarrangementer. F.eks. vores fælles juleklippeaften, hvor vi sammen med børn og forældre spiser aftensmad og pynter op til jul. Forældrerådet arrangerer også sociale arrangementer, hvor børn og forældre samles uden for almindelig åbningstid - f.eks. vores legepladsdag, hvor vi sammen gør legepladsen forårsklar, fælles morgenmad en søndag, hvor der også laves et og andet kreativt, som kan være fastelavnsris, påskepynt, vindmøller eller andet, der kan bidrage til, at børnehuset bliver pyntet op.

Vi lægger i forældresamarbejdet op til at skabe fælles læringsbaner, hvor forældrene, sammen med det pædagogiske personale, tager ansvar for børnenes læring, trivsel og dannelse. Dette gør vi f.eks. ved, at når vi vælger et indsatsområde - f.eks. at øve selvhjulpethed og mestring i garderoben - så deler vi det med forældrene. Det gør vi ved enten at skrive det ud og give ideer til, hvordan de kan have fokus på det derhjemme. Dvs. at lade barnet gøre det selv i de sammenhænge, hvor der er god tid til at gøre det til en leg for barnet. Eller ved konkret at lave nogle materialer og dele dem med forældrene. Omvendt ville forældrerådet sidste forår gerne have fokus på "fra jord til bord" og få lavet nogle plantekasser og en kompost uden på legepladsen – så børnene bl.a. kunne få den glæde og læring af, at se ting spire og gro – passe og pleje planterne og spise af dem. Den greb det pædagogiske personale og gjorde det til en del af hverdagen sammen med børnene.

Børn i udsatte positioner

”Med børn i udsatte positioner forstås en sammensat gruppe af børn, det kan f.eks. være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet mv.”⁷

I børnehuset Kølvrå har vi en særlig opmærksomhed på, at børn i udsatte positioner lærer i et fagligt kompetent læringsmiljø og i mødet med en velfunderet pædagogisk faglighed. Vi behandler børn og familier forskelligt for at behandle dem ens. Det betyder i vores pædagogiske praksis, at vi har et meget tæt forældresamarbejde, så vi sammen kan lave en plan for, hvordan barnet kan udfordres og opleve mestring gennem alle læringsmiljøerne, som barnet indgår i løbet af dagen i børnehuset og derhjemme. Det er meget sjældent vi vælger at tage et barn ud af fællesskabet i løbet af dagen, for at gøre en særlig indsats – og hvis det er tilfældet, så er tiltaget drøftet tværprofessionelt med barnet i centrum. Vi tror på, at alle børn får de bedste udviklingsbetingelser og oplever sig betydningsfuld i fællesskaber med andre. Vi tager gerne individuelle hensyn, men det er altid med barnet i centrum, Det kan f.eks. være at dele en større gruppe op i to mindre grupper, det kan være at børnene får faste pladser i en aktivitet, så personalet kan bruge deres faglighed til at skærme et barn. Det kan være at et helt lille barn puttes, så det er vågent, når der er færrest børn, Dermed er der særlig god tid og ro til kontakt og samspil med det pædagogiske personale, som er helt afgørende for de yngste vuggestuebørn der måtte befinde sig i en særlig udsat position (i forhold til skabe et trygt og fagligt læringsmiljø). Vi er også særligt opmærksomme på at få øje på barnets små signaler og initiativer, så vi kan gøre dem ”større” for barnet og give hurtig respons uden for meget ventetid set i forhold til barnets sårbarhed.

I forhold til at understøtte børn i udsatte positioner er forældrene vores allervigtigste samarbejdspartnere. Derudover inddrager vi alle relevante samarbejdspartnere, der kan give os viden, sparring og ”åbne op” for tiltag/perspektiver, der kan understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

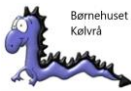
Til dette tværfaglige samarbejde, medrelevante eksterne samarbejdspartnere, anvender vi Viborg Kommunes tværfaglige model⁸.

Viborg kommune har lavet en samlet indsats gennem TOPI⁹, som har fokus på alle børns trivsel og læring – men med et særligt fokus på børn i udsatte positioner. Det betyder bl.a. at vi tre gange om året gennemgår alle børn i huset, systematisk gennem nogle forskningsbaserede spørgsmål, der er formuleret med øje for barnets trivsel og læringsmuligheder i den kontekst, de er en del af i Børnehuset Kølvrå. Vurderer det pædagogiske personale et barn til en udsat position, laver vi sammen med forældrene en handleplan med fokus på de voksnes fælles ansvar omkring at bringe barnet i trivsel igen. Vi iværksætter en tæt opfølgning med forældrene omkring den indsats, vi sammen vælger at fokusere på og vurdere løbende, hvordan de understøtter barnets trivsel - og om vi har brug for yderligere perspektiver fra tværfaglige samarbejdspartnere. Vi møder barnet anerkendende ud fra dets gode intentioner og ser bag om den adfærd, der måske for en stund bliver barnets måde at sige ”jeg har det svært”. Vi er særligt opmærksomme på at sparre i hverdagen omkring succesoplevelser, og også hvor det evt. bliver svært. Så spiller vi hinanden gode til at kunne skabe det bedste læringsmiljø for barnet, og sårbarheden/udsathedens bliver minimeret. Vi oplever ofte at, det kan gøre en kæmpe forskel med små justeringer i samspillet med barnet, f.eks. at det er den voksen, som barnet er knyttet mest til, der skifter en ble eller putter, at barnet får den ekstra hjælp til tøj i en periode – så det ikke er selvhjulpenheden der er i fokus for en stund. Vi vægter forældresamarbejdet og tværfaglige sparring højt, da dette tilsammen er med til at løfte kvaliteten i vores pædagogiske arbejde. Vi har fokus på tidlig forebyggende indsats gennem den tværfaglige model, så vi kan understøtte barnet og familien tidligt og dermed mindske udsathedens og sårbarheden for barnet.

⁷ ”Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

⁸ <https://kommune.viborg.dk/Borger/Boern,-unge-og-familie/Tvaergaaende-indsatser/Den-Tvaerfaglige-Model>

⁹ <https://kommune.viborg.dk/Borger/Boern,-unge-og-familie/Tvaergaaende-indsatser/Tidlig-opsporing-og-indsats>

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhænge (til børnehaveklassen)

I forhold til at skabe sammenhænge i børnenes liv, har vi et særligt fokus på de overgange barnet oplever i takt med at det bliver ældre. Vi har et særligt fokus på overgangen for barnet fra "Hjemmet" til vuggestuen - og det er måske også det første dagtilbud forældrene møder. Familiens sundhedsplejerske vil tilbyde en overleveringssamtale, i det omfang hun vurderer, der er brug for det. Udover forældrene inviteres kontaktpædagogen til at deltage. Alle børn og forældre tilbydes opstart i vuggestuen "*Snart parat vuggestuestue start*", hvor der er mulighed for, at barnet, sammen med dets forældre, kommer i vuggestuen og er en del af hverdagen i måneden op til barnet starter. Her oplever børn og forældre vuggestuelivet, hvor de får kendskab til børn, personale, vores rammer, lyde og lugte mv. Vi oplever at børnene lige så stille og roligt bliver trygge i vuggestuen og søger "ud i verden" samtidig med, de har deres allertryggeste base med sig i forældrene, som de kan søge tilbage til. Sådan "bid" for "bid" ser vi at børnene lige så stille bliver en del af børnegruppen, at de tager kontakt til det pædagogiske personale, leger lidt med legetøjet, observerer og tager kontakt til de andre børn. Kan forældrene ikke deltage i "*Snart parat vuggestue start*" - eller kommer barnet fra et andet dagtilbud, så opfordres forældrene til at komme på korte besøg i det omfang der kan lade sig gøre. Når barnet stater, laver vi en plan med forældrene – alt efter hvad der er muligt for dem omkring opstarten – f.eks. hvor barnet bliver hentet efter lidt tid, og så øger vi tiden efterhånden, som vi kan se barnets trives med tiltagende og i en tæt dialog med forældrene. Vi arbejder målrettet på at skabe en god relation til alle børn og forældre så tidligt som muligt, da vi mener det er et godt udgangspunkt for at skabe et tillidsfuldt samarbejde omkring barnet. Senest 3 mdr. efter opstart, og oftest tidligere, inviteres forældrene til en forældresamtale af barnets kontaktpersonale, hvor opstarten og den kommende vuggestuetid for barnet drøftes.

Når barnet skal starte i børnehave – den måned barnet fylder 3 år - aftales der en overleveringssamtale med forældrene jf. TOPI, hvor relevante oplysninger omkring barnet videregives. I måneden op til opstarten i børnehaven kommer barnet mere med i børnehavens hverdage om formiddagen, især hvor børnehavegrupperne er i 3 aldersopdelte grupper de fleste formiddage. Vi ser på hvordan det enkelte barn oplever besøgene og planlægger overgangen ud fra dette. De allerfleste børn er trygge og synes overgangen er fantastisk, da vuggestuen og børnehaven hver dag er sammen f.eks. omkring morgen åbning fra 6.15 og de lukker sammen fra kl. 16. Ud over at det pædagogiske personale, børnene er sammen med på tværs af vuggestue og børnehave, kommer børnene også ofte på små besøg hos hinanden – det kan f.eks. være, at et barn lige gerne vil have en krammer af en større søskende, det kan være børnehavebørnene hjælper med at få vuggestuebørnene ned til garderoben, og det det også være et flersproget barn, der har en ekstra god kontakt til en blandt det pædagogiske personale i børnehaven, som gør, at barnet kommer med ind og spiser middagsmad sammen med den børnehavegruppe, hun har den dag.

Skal barnet starte i en anden børnehave i Viborg kommune, tilbydes der altid en overleveringssamtale i samarbejde med forældrene. Hvis et barn i en udsat position skal starte i en anden børnehave eller vuggestue udenfor Viborg Kommune, tilbydes, så vidt det er muligt, også en overleveringssamtale. Her kan overleveringssamtalen blive telefonisk, hvis der er lang afstand til dagtilbuddet.

Inddragelse af lokalsamfundet

Børnehuset Kølvrå gør brug af de forskellige muligheder der er i vores lokalsamfund og vi vil også gerne "give noget igen" ved vores aktive deltagelse med barnet i centrum. Lige "uden for døren" har vi adgang til en skov, hvor der er alsidige muligheder for at bruge kroppen og sanserne. Vi har en sti der føre ned til et tudsehul/vandhul og så har vi banestien der både kan tage os til Gedhus og til Karup – forbi kirken, åen, en baghave med kyllinger og et par køer og heste – så der er rig mulighed for dialoger og oplevelser, som ikke på samme måde opstår i huset eller på legepladsen. Vi samarbejder med dagplejen/børnepasser i området, naturskolen/KLC, biblioteket, flyvestationen, kirken, folkeskolen, uddannelsesinstitutioner,

- Ny styrket læreplan 0-2 år

borgerforeningen i Kølvrå/friluftsbadet/Byforum, Sundhed og Liv – vi griber de muligheder der byder sig løbende. F.eks. i 2020 hvor Kølvrå fylder 60 år. Her er vi gennem borgerforeningen inviteret til karneval i uge 26, så gør vi et pædagogisk tema ud af det sammen med børn og forældre, hvor vi giver vores bidrag med og bliver inviteret ind til at deltage aktivt.

De 6 læreplanstemaer

Det pædagogiske arbejde med det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring sker i et samspil mellem de 6 læreplanstemaer og det enkelte læreplanstema skal ikke ses og forstås isoleret – men ses i en sammenhæng mellem de øvrige læreplanstemaer gennem hele dagen i Børnehuset. Der er fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, som udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø på den ene side og børns læring på den anden side – vi har i Børnehuset Kølvrå valgt at underbygge vores pædagogiske praksis og forståelse gennem fortællinger, små ”citater” fra børnene og billeder.

I det pædagogiske arbejde ind omkring de 6 læreplanstemaer, er børnehusets fælles faglige ståsted vores fælles pædagogiske grundlag, som afspejler sig i al pædagogisk praksis gennem hele dagen.

Alsidig personlig udvikling

De to pædagogiske læringsmål

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og pædagogisk personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering¹⁰.*

Det er vores opgave som pædagogisk personale kontinuerligt at udvide børnenes erfaringsverden og deltagelses muligheder. I det læringsmiljø vi skaber i hverdagen, har vi fokus på at fremme børnenes engagement, livsduelighed, gå på mod og kompetencer til deltagelse. Det gør vi bl.a. ved at støtte børnene i at blive selvstændige individer, hvor de bliver mødt på deres initiativer af det pædagogiske personale ved, at få indflydelse konkret i praksis. Samtidig med understøtter vi gennem verbal og nonverbal guidning ved f.eks. at sætte ord på handlinger, intentioner og følelser - så børnene lære at kunne tage hensyn og forstå andre. Det er gennem samspillet med andre vi bliver os selv.

Den voksne sidder på gulvet i klatremusrummet og synger med børnene – hun spørger børnene hvilke sange de skal synge. Et barn siger ”kjole”, et andet barn siger ”edderkop” og et tredje barn siger ”baby shark” og så begynder han at synge den og de andre børn synger med. Den voksne rejser sig op og gør bevægelserne til sangen og børnene stemmer i. Bagefter synger de sangene, de andre børn byder ind med. Så alle børn tager initiativ og bliver mødt af den voksne på initiativerne. Vi har sange med billeder på, som hænger langs hele væggen i klatremusrummet, for også at understøtte børnene visuelt i at kunne tage initiativ - både gennem barnets verbale og nonverbale sprog. Det gør at alle børn får mulighed for at byde ind, Nogle børn vælger mellem sangene på væggen og andre børn, som i dette tilfælde, byder ind med en anden sang, han kender hjemmefra.

Den voksne hjælper et barn som skal puttes med at finde sin sut og klud. Barnet er rigtig glad for sin sut og klud, så han har haft den i overgangen fra middagsmaden til at han skal puttes. Men nu kan den voksne og barnet ikke finde sut og klud, de leder og leder, og den voksne sætter ord på for barnet, så han er tryk ved,

¹⁰ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

at de stadig er ved at lede - og de finder da også kluden til sidst. Så kommer et andet barn og siger "sut" hun har fundet barnets sut og rækker den ud til ham, og han tager imod sutten med et smil. Den voksne siger "se J M har fundet din sut til dig, og hun giver dig den" – Igen siger den voksne "tak M, se J smiler - han bliver så glad for du giver ham sutten" - M smiler og siger "tak".

Ved at den voksne sætter ord på hendes handlinger og barnets behov for at finde sut og klud, inviterer hun de andre børn ind i processen, da det bliver tydeligt, hvad søgningen går ud på. Barnet bliver styrket på følelsen af at hans initiativ/behov er vigtigt og bliver fulgt op. Samt at den voksne giver det andet barn mulighed for at deltage og føle sig særlig ved at deltage aktivt i eftersøgningen. Børnene oplever at være betydningsfulde i relationen med hinanden ved at kunne glæde og hjælpe hinanden.

Social udvikling

Pædagogiske læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskelligheden ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse¹¹.

Børnenes udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene oplever at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og værdsætte forskellighed. Vi udvikler os som mennesker i samspil med andre mennesker, hvor vi spejler og sammenligner os med hinanden. Herigennem udvikler børnene bl.a. empati, som handler om at kunne mærke egne følelser, at kunne sætte sig ind i andres følelser og oplevelsesverden - og at kunne handle på måder, der også understøtter samspillet med andre. Børnenes leg er en vigtig adgang til denne læring sammen med det pædagogiske personales optagethed af børnenes perspektiver, som børnene udtrykker både verbalt og nonverbalt. Vores tætte forældresamarbejde med vidensdeling/dialog i hverdagen medvirker til, at både forældre og det pædagogiske personale har gode betingelser for gensidig forståelse af barnets perspektiv og det sociale liv i dagtilbuddet og hjemme.

Den voksne sidder med børnene i klatremusrummet og spiser middagsmad. De sender maden rundt og øser op på skift. Hun italesætter løbende børnenes handlinger og intentioner i forhold til, at få skålene, øse op og sende videre til det barn, der sidder ved siden af. "Så har du fået ærter på din tallerken N, så vil O gerne have ærter på sin tallerken også – vil du give O skålen med ærterne..." og sådan sørger den voksne hele tiden for at guide gennem verbalt, at sætte ord på og være opmuntrende i forhold til at forsøge selv og få øje på de andre børn og deres behov. Da alle børnene har fået mad op på tallerkenen, starter den voksne en dialog omkring bordet, hvor hun spørger ind til, hvad de lavede ude på legepladsen inden de kom ind. Et barn siger "skov" og den voksne siger "ja du var med nede ved skoven sammen med V". Den voksne spørger V "var du med N i skoven" – "ja" siger V og siger "kolde fingre". Den voksne siger "var fingrene kolde?". barnet smiler og alle børnene ved bordet siger "ja".

¹¹ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold", Børne- og Socialministeriet 2018

Her sætter den voksne en dialog i gang omkring en fælles oplevelse, som børnene i fællesskab har en konkret oplevelse med for lidt tid siden. Det gør hun ud fra, at her er hun bevidst om, at alle de børn der sidder ved bordet kan byde ind og deltage i dette fællesskab med succes - og hun stiller spørgsmål for at få dialogen ud fra, hvad børnenes oplevelser er, og hvad de er optaget af – så dialogen drejer sin hen imod oplevelsen af først skoven og derefter de kolde fingere, da det er den oplevelse alle børnene har taget med sig fra legepladsen og kan relatere til - og så fortsættes dialogen herfra...

Børnene i spilerummet leger rundt på gulvet og de voksne sieder på gulvet rundt i rummet, så de er i børnehøjde i forhold til de yngste spirebørn, som bruger de voksne som en tryk base og får den fysiske kontakt i relationen. Børnene kravler rundt på gulvet og leger med alle de bolde, personalet har hældt ud, så de er tilgængelige for alle børn. Børnene er nysgerrige på boldene og leger sammen og hver for sig – nogle børn er optaget af, hvordan de forskellige bolde mærkes. Der er forskellige overflader på boldene. Andre børn kommer hen til de voksne med boldene. De voksne responderer på barnets kontakt alt efter hvad de tænker, barnets intention er – nogle børn synes det er sjovt, at den voksne kaster bolden så den hopper, andre børn giver og tager bolden igen osv. Børnene har også øje for hinanden og et barn kommer med bolde til et barn, som ikke har været interesseret i at tage en bold – men har været mere observerende. Børnene viser her de første "små skridt" hen imod at udvikle sociale handlemuligheder og empati, og det pædagogiske personale er særligt opmærksomme på børnenes "små" initiativer og gøre dem store og værdifulde igennem italesættelse af børnenes følelser, intentioner og handlinger i hverdagen - også børnene i mellem.

Et vuggestuebarn står ved lågen til vuggestuens garderobe og kigger op ad den lange gang til børnehaven. Der er et børnehavebarn, der er nede for at se, om der er andre børn, der leger på gangen eller i lopperummet. Dette er en situation der opstår ofte i børnehuset, hvor det er forskellige børn i løbet af dagen. Børnehavebarnet ser vuggestuebarnet ved lågen og går ned til ham. Børnehavebarnet giver vuggestuebarnet en krammer og det legetøj der ligger på den anden side af lågen, mens hun snakker med ham. Det er noget legemad, så hun spørger om han er ved at lave mad. Han smiler og siger "ja" og kaster legemaden over lågen igen. Børnehavebarnet smiler og giver det tilbage samtidig med, han får en krammer - og hun siger farvel og løber op ad gangen igen tilbage til børnehaven.

Vuggestuebørnene er skærmet i deres egen afdeling – men samtidig kan de følge med i, hvad der sker på gangen, hvor børnehavebørnene også færdes. Det at børnehavebørnene kan gå ned til de mindre vuggestuebørn og enten bare lige sige "hej" og give en krammer ved lågen eller spørge, om de kan komme på besøg, skaber en masse glæde, omsorg, varme på tværs af alder. De små spejler sig i de store og synes de er helt fantastiske. Og de større børn lærer at tage hensyn, vise omsorg og få glæden af at kunne hjælpe de mindre børn.

Kommunikation og sprog

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaring med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov, ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber¹².*

Børnenes kommunikative kompetencer og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børnenes sprogtiltagelse er, at vores læringsmiljø understøtter børnenes kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Hvor vi er bevidste om, at vi er sproglige rollemønstre for børnene – både i forhold til hvordan vi selv italesætter handlinger, intentioner, følelser osv. - men også hvordan vi guider børnene til fællesskaber med andre børn verbalt og nonverbalt f.eks. ved at sætte ord på børnenes handlinger og intentioner med hinanden.

Sproget verbalt og nonverbalt er adgangen til at forstå sin omverden og blive forstået af sin omverden – og senere i livet har børnenes sproglige kompetencer også betydning for deres evne til at udvikle læse- og matematiske færdigheder.

Vi understøtter børnene i at indgå i dialoger hvor de lærer at skiftes til at være i en tale- og en lytteposition. Legen er en helt central og vigtig øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger, hvilket har et særligt fokus i vores pædagogiske praksis i Børnehuset.

Den voksne sidder på madrassen hos spiregruppen og børnene kommer på skift med bøger fra reolen, som de gerne vil have, at hun fortæller om. Børnene har kigget i bøgerne og hørt fortællingerne mange gange. Et barn kommer med bogen om dyrene og siger "bog", og hun rækker den ud til den voksne. "Ja" siger den voksne, "det er bogen om dyrene". Barnet sætter sig på skødet af den voksne, og de kigger i bogen sammen. Barnet peger og siger "kat" – den voksne fortæller lidt om katten – hvad den spiser og at den har en blød pels. Barnet bladrer om på den næste side, og dialogen fortsætter. De andre børn sidder ved siden, af. Nogen kigger i andre bøger, og andre børn søger hen til den voksne og barnet og kigger med - og kommer med små sproglige input til f.eks. hvad dyrene siger.

Børnene i klatremusrummet skal på legepladsen Vi understøtter børnene i dialogen om, hvad det er vi skal, ved at italesætte det næste børnene skal, og vi bruger også piktogrammer i forhold til også at skabe forudsigeligheden og rammer for den sproglige udvikling. Ved at vi italesætter forventninger, handlinger, intentioner osv., og i denne situation i overgangen fra formiddagsmaden og ud i garderoben - og senere på legepladsen, støtter vi også barnets sproglige udvikling. Det pædagogiske personale snakker med børnene om, at vi skal ned i garderoben, og hvilket tøj de skal have på – kobler det med at kigge ud ad vinduet og sammen med børnene se, om der er vandpytter, sol eller sne. På ruden i garderoben hænger der små billeder af det tøj, som børnene skal have på – det visuelle er en god måde at fastholde børnenes opmærksomhed på, hvad det er for overtøj, de skal finde i garderoben, så de understøttes i at være så selvhjulpne, som de kan - og derigennem opleve at mestre og udvikle handlekompetencer. Dette er en af de mange rutinesituationer, der er i hverdagen, som vi prioriterer som et værdifuldt læringsmiljø for børnene. Det særligt værdifulde ved rutinesituationerne er, at de er en fast del af hverdagen og gentages hver dag i en meningsfuld sammenhæng – og børnene lærer gennem aktiv deltagelse og gentagelse - og derigennem udvikles alsidige handlekompetencer - f.eks. deres sprogforståelse, ordforråd, udtale, sætningsopbygning osv.

Et barn ligger på puslebordet og skal skiftes. Han siger en lyd, og den voksne efterligner lyden barnet kigger på den voksne, og han siger lyden igen og vifter med sin hånd. Den voksne spejler barnet og vifter med sin hånd og siger lyden igen, mens hun smiler til barnet og siger "Hvor er du bare god til at sige lyde" Barnet smiler og siger en ny lyd. Den voksne siger den nye lyd og smiler til barnet, men hun siger "du kan så mange

¹² Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold", Børne- og Socialministeriet 2018

lyde.....” Her spejler den voksne barnets verbale og nonverbale sprog - samtidig med hun gennem smil nærvær og respons motiverer barnet til at øve sig i at sige lyde.

Krop og bevægelse

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse¹³.*

Børn er i verden gennem kroppen, og når vi støtter dem i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for børnenes fysiske og psykiske trivsel. Vi inviterer børnene til, at få mange forskellige kropslige erfaringer i de læringsmiljøer vi skaber for børnenes hverdag, hvor der er fokus på bevægelsesglæde, kreativitet og børnenes leg. I det pædagogiske læringsmiljø understøtter vi, at børnene erfarer verden med deres krop og sanser - hvor børnenes legende undersøgelser og kreative eksperimenter med bevægelse er i centrum.

Gennem et inkluderende læringsmiljø, hvor vi er bevidste om, hvordan vi er gode rollemodeller for børnene i et bredt sundhedsmæssigt perspektiv, arbejder vi bevidst med hele tiden at være nysgerrige på, hvordan vi kan udvikle vores læringsmiljøer. Læringsmiljøerne skal i endnu højere grad understøtte, at børnenes bevægelser ikke hæmmes af vores indretning, vores pædagogiske tanker, struktur og organisering – både ude og inde. Kjeld Fredens siger ”kroppen er hjernens tjener og omvendt”¹⁴. Kjeld Fredens kaster et kritisk blik på dagtilbud og hvordan rum, regler - og ikke mindst ens eget kropssprog - fremmer eller hæmmer børns bevægelse. Vi kan ikke træne hjernen, hvis kroppen sidder stille¹⁵.

Om formiddagen går klatremusene, og de spirebørn der er vågne, på legepladsen. Her er der god plads til, at børnene kan følge deres egne initiativer i forhold til at bruge kroppen kreativt og mangfoldigt samt få nuanceret oplevelser gennem alle sanser. F.eks.: I dag har det regnet, og så snart børnene kommer ud på legepladsen, er de optaget af at finde, hente og lege med vand og sand. Alle er i gang - nogen alene og andre sammen – men én ting er fælles - de er fordybede i deres leg og eksperimenterer med vand, jord og sand. Nogle børn bruger en skovl og en spand, andre børn bruger deres hænder til at grave med og nogen hopper i vandpytter, så det plasker. Den voksne guider børnene løbende som behovet opstår og sætter ord på i samspillet børnene i mellem - og hvad der sker i deres leg. Alle børnene er i gang og bruger krop og sanser alsidigt. De løber, kravler, graver, mærker vandet, ser hvad der sker, når vandet lander i sandet og forsvinder - og undres med de voksne. Vores uderum er et fantastisk læringsmiljø, hvor børnene motiveres

¹³ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

¹⁴ EVA TEMA #16 ”Hjernen og kroppen” – Danmarks Evalueringsinstitut

¹⁵ EVA TEMA #16 ”Hjernen og kroppen” – Danmarks Evalueringsinstitut

til alsidig bevægelse – rulle, kravle, trille, klatre gennem de forskellige ting der er – legeredskaberne, bakken, de naturligt opståede jordhuller, vand der samles når det regner, buskadset¹⁶

I dag er det for koldt og vådt til at de små spirebørn kan komme på legepladsen. Så den voksne har fundet motorikbanen frem, som altid ligger tilgængeligt i spiserummet sammen med mange andre motorikredskaber på hylden over døren. De største spirebørn kommer hen til den voksne og hjælper med at sætte tingene op på gulvet, så det kan blive en bane, som de kan lege og bevæge sig på og derigennem bruge deres krop og sanser aktivt. Redskaberne fordeles rundt i rummet med god afstand, så børnene kan gå til og fra dem uden at skulle stå i en lang kø – så turtagning og passivitet ikke bliver en barriere for et godt stimulerende læringsmiljø. Børnene går og kravler rundt til og på tingene, og den voksne guider børnene, når hun kan se, at det er ved at blive svært. F.eks. for at undgå konflikter om den samme ting. Børnene eksperimenterer med at kravle gennem tunnelen, gå over krokodillen, balancere på vippebrættet, hoppe på trampolinpuden, kravle på ormen og op på den lille rutsjebane. Et barn har taget strømperne af og det gør resten af børnene også - de spejler sig i hinanden – og nu kan de mærke underlaget, noget er hårdt, andet er blødt, noget er bulet og andet er glat. Her skaber den voksne et læringsmiljø for bevægelse og sansning, med de redskaber vi har til at ændre rummet fra, hvordan det ellers ser ud. Det er vigtigt at kunne skabe nogle rammer for alsidig bevægelse, hvor børnene kan blive udfordret, og der er rum for deres bevægelser. Her kan vi følge børnenes initiativer og de lærer af hinanden.

Natur, udeliv og science

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at

¹⁶ "Krop og Bevægelse: Børn med jord i hovedet er kloge", Børn og unge år 2011 Nr.:4

- Ny styrket læreplan 0-2 år

opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge - herunder begyndende matematisk opmærksomhed¹⁷.

Læringsmiljøet skal tage afsæt i mulig læring og inddrage børnene som aktive medskabere af egen læring ved at stille nysgerrige spørgsmål til børnenes forståelse af sammenhænge i naturen og deres omverden. Børnene opmuntres til at foretage egne undersøgelser, støttes og guides i at turde øve sig igen og igen for derved at opbygge en grundlæggende tillid til egne ideer og evner, selv om børnene møder modgang. Naturbegreber indgår som et element i læringsmiljøet og i de samtaler om oplevelser, forståelser og erfaringer med naturen, som finder sted mellem børn og pædagogisk personale. Udeliv handler blandt andet om at give børnene legemuligheder og oplevelser i og med naturen, så de får mulighed for at lære sig selv og naturen at kende. Herved skaber vores læringsmiljø også rum for, at børnene gør overvejelser omkring deres eget samspil med naturen og naturens ressourcer. Bæredygtighed handler også om at konstruere, genanvende og reparere ved hjælp af forskellige redskaber.

I forhold til de fysiske rammer har vi rig adgang til naturen. F.eks. har vi en kæmpe legeplads, som rummer naturen i mange former - f.eks. krat, store træer, jordhuller og der er et rigt krible krable liv. Lige uden for døren ligger skoven med stier, hvor vi kan gå ned med børnene – der er mange forskellige planter og dyr. Er vi heldige møder vi også lidt større dyr som egern og hjorte - og vi kan finde både myretuer og musehuller.

Vi bruger uderummet hver dag, da naturen rummer mange alsidige muligheder der ligger lige for. I forhold til et børneperspektiv er der ingen øverste hylder Alt er tilgængeligt og børnene kan bruge alle de elementer, der byder sig i naturen og uderummet - på deres præmisser.

Et barn leger i sandkassen Hun har plukket blade og lidt bær sammen med et andet barn. De rører det sammen i spanden med sand og hælder det over i sandkageformene, vender dem om og smiler til hinanden. Ved siden af sidder den voksne sammen med et andet barn, de forsøger at lave et sandslot ved at bruge spanden som form. Barnet putter sand i spanden og den voksne hjælper barnet med, at få det klappet sammen, så der bliver et sandslot. Men det er svært, da sandet er lidt for tørt. "Pyt" siger den voksne "Vi prøver igen". Barnet graver videre og er optaget af at få sand op i spanden, så de kan prøve igen. Her viser den voksne "vejen" for barnet i forhold til bare at forsøge sig igen og igen, selvom tingene ikke lige lykkes første gang.

Den voksne går en tur i skoven med en lille gruppe børn på 5, og hun har planlagt at se, hvor børnenes initiativer bringer dem hen. Da de kommer ned for enden af vejen og skal over til skovstien, er det første børnene ser en kæmpe vandpyt. Børnene stopper op og hopper ud i vandpytten. "Vand" siger et af børnene. Ida siger: "Ja det er en stor vandpyt og I hopper i den". Børnene finder små grene og nogle små sten, som de kaster i vandpytten - og ser hvordan vandet plasker op. Børnene er optaget af at finde ting som de kan kaste i vandpytten og hoppe i den. Så turen i skoven endte med leg i en vandpyt – hvor børnene eksperimenterede og afprøvede og fik oplevelser med elementet vand. Derudover havde den voksne opmærksomhed på, at benævne deres handlinger over for hinanden, turtagning og øge deres ordforråd omkring naturen. Så læringsdelen bevares – uanset hvad børnene var blevet optaget af i naturen. Naturen er et godt alsidigt læringsmiljø og i naturen oplever vi, at det er nemt for alle børn at deltage aktivt, bidrage og være fordybet.

¹⁷ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold", Børne- og Socialministeriet 2018

Kultur, æstetik og fællesskab

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier¹⁸.*

Det pædagogiske personale skaber et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis. Læringsmiljøet skal understøtte børn i at eksperimentere med, øve sig i og afprøve sig selv inden for en bred vifte af kunstarter og udtryk.

Æstetiske oplevelser giver børnene mulighed for at dele, spejle i og fortolke egen og andres livserfaringer, tanker og drømme. Nysgerrighed, sansning, leg og fantasi indgår i æstetiske læreprocesser og ansporer til nye perspektiver og anskuelser, der kan forankres som ny viden og læring.

Alle børn skal have mulighed for at udfolde deres fulde potentiale uafhængig af social baggrund, køn, alder mv. Læringsmiljøet skal bidrage til at udvikle børns forståelse af egne værdier og respekt for andres – forældrenes viden og kompetencer er vigtige inden for forskellige højtider – her har vi i børnehuset sammen med forældrene valgt at børnenes fødselsdage altid er en vigtig højtid at fejre.

Vi planlægger barnets fødselsdag i et tæt samarbejde med forældrene og lytter primært til deres ønsker. Dog skal den mad der medbringes, ligge indenfor for den ramme som er beskrevet i Viborg kommunes/børnehusets kostpolitik. Ofte er forældre og søskende, der i forvejen er i huset, også med til at fejre barnets fødselsdag. Forældrene taget boller, frugt eller andet med, som vi kan spise til fællesformiddagsmad, og så vælger barnet en fødselsdagssang. På denne måde fejrer vi barnet og gør fødselsdagen til noget særligt. Gerne sammen med familien.

¹⁸ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

I vuggestuen tager vi i de ældste børn med i teater. Hele oplevelsen starter med, at vi i dagene op til forestillingen snakker med børnene om, at vi skal i teatret. Så vi kan vi glæde os og se frem til turen. Om formiddagen, når børnene skal i overtøjet og gøre klar til bussen, er forventningen glæde stor, både det at komme i teatret og på tur med bussen.

I teatret kommer børnene ud og oplever en anden sammenhæng end den, de til hverdag er en del af. De får erfaringer med en anden kulturel udtryksform, som de kan relatere til og blive nysgerrig på.

Æstetiske læreprocesser er også noget vi tænker ind i de forskellige læringsmiljøer, vi skaber for børnene. Hvor børnene får en viden om et emne - f.eks. ved at vi snakker med børnene om fastelavn og forbereder den sammen. Derefter holder vi fastelavnsfesten, hvor vi klæder os ud og synger sangene, vi har øvet. Forberedelse til fastelavn – den voksne finder tønden frem og lægger den på gulvet oven på en voksdug, hvorved alle børnene kommer til at farve tønden sammen.

Evalueringskultur

Evalueringskulturen skal udvikle og kvalificere vores pædagogiske læringsmiljø. Det skal være en løbende refleksiv forholden sig til, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen af læreplanen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i Børnehuset Kølvrå, børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi skal også sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Denne dokumentation skal indgå i evalueringen.

Vi bruger den pædagogiske læreplan til både at fastholde og videreudvikle vores læringsmiljøer i sammenhæng med vores fælles pædagogiske grundlag. Vi er undersøgende ift. hvordan vores pædagogiske praksis kobler sig til Læreplanens målsætninger omkring det fælles pædagogiske grundlag og de 6 læreplanstemaer.

I vores didaktiske overvejelser i planlægningsprocessen, gør vi og os også overvejelser om, hvad vi vil evaluere på og hvordan vi vil evaluere herunder hvilken dokumentationsform vi vil gøre brug af. De evaluerings- og dokumentationsredskaber vi oftest bruger er videooptagelser, billeder, praksisfortællinger og didaktisk model, SMTTE-modellen - med et fokus på forældredeltagelsesbaner.

I forhold til at vi i denne styrkede pædagogiske læreplan sætter et fælles fokus på at gøre børneperspektivet større og skabe flere deltagelsesmuligheder for børnene i vores læringsmiljøer gennem hele dagen, vil vi afprøve forskellige metoder i evalueringen og dokumentationen, som også øger dette perspektiv. Vi vil bl.a. lade os inspirere af materialer på eva.dk og emu.dk

Dette gælder både i den børneinitierede leg, hvor vi værner om børnenes initiativ, fantasi og virkelyst, og børnenes deltagelsesmuligheder samt i planlagte aktiviteter, spontant opståede situationer, rutinesituationer og vokseninitierede lege. Legen og den legende nysgerrige tilgang forsøger vi, gennem en refleksiv forholden sig til læringsmiljøerne, at gøre til udgangspunkt for alle de processer, børnene indgår i.

- Ny styrket læreplan 0-2 år

Vi er bevidste om, at dette er vores kerneopgave og vores faglige ansvar - læreplanen er vores fælles faglige ståsted og metode/redskab til at skabe fælles pædagogisk retning i Børnehuset Kølvrå.